

ELLEKE RADSTAKE

Advocaat van de duivel.

U kent dat wel: een idee dat geponeerd wordt, direct gevolgd door een koorzang dat 'nee' schalt.

In deze rubriek willen wij zo'n afgewezen idee oppakken om te zien of er niet toch potentie in zit, kansen, mogelijkheden. Vernieuwing ontstaat op het kruispunt van grensdoorbrekend denken en wilde ideeën.

Wie de schoen past, neme hem op.

Deze tweede keer willen wij het plan opnemen om het Wilhelmus tot verplichte kost in de eindtermen van het primair onderwijs en de inburgeringscursus voor allochtonen in te lassen. Regelmatig klinken geluiden die hierop aandringen. Pregnant werd dit verwoord in een artikel van E. Hofman in de NRC van 29 maart 2004 - Inburgeren met het Wilhelmus. .... heeft de regering zich om onbegrijpelijke redenen terughoudend opgesteld, als het erom ging de kennis van het Wilhelmus te bevorderen. Toch

zou het Wilhelmus een van de kerndoelen moeten worden in het lesaanbod op de basisscholen en cursussen voor inburgering. Tegengeluiden overstemmen meestal het idee en verguizen degene die het heeft opgeworpen. Maar is dit wel terecht?

In ons fictieve ROC, "Isnienix" zijn wij op bezoek gegaan om te kijken of, en zo ja, hoe er vorm gegeven is aan het eigen worden met het nationale volkslied.

We worden bij ons bezoek aan "Isnienix" welkom geheten door een ontvangstcomité van drie deelnemers van diverse nationale herkomst (een Senegalese, een Oegandeese en een Hongaar). Zij zijn gehuld in gewaden die samengesteld zijn uit de nationale driekleur en de vlag van hun land van herkomst. Spontaan barsten zij uit in het Wilhelmus (alleen couplet 1) waarna de nationale liederen van Senegal, Oeganda en Hongarije volgen. Een verschil in trots bij de diverse volksliederen kunnen we niet bespeuren al is het wel merkbaar dat de Senegalese enige moeite heeft met het uitspreken van het Hongaars. Ook is de toonzetting wat te laag voor haar.

In de kantine is een tafel gereserveerd waarop hapjes staan uit de diverse landen. Vlaggetjes versieren de tafel. We strijken neer.

"Wat voor betekenis heeft het Nederlandse volkslied voor jullie?" zo vraag ik.

"Het gaat er niet om wat het Nederlandse volkslied ons zegt," zo begint Astou, "het gaat er om wat een volkslied je zegt."

"Een volkslied is een symbool. Het geeft weer wat een land gemeenschappelijk heeft en wil koesteren," verklaart Imri.

"Ja, maar niet alleen een land, het gaat om universele waarden. Die binden ons, mensen." werpt Okidi tegen." Ik zit al helemaal midden in de discussie maar weet nog niet waar het overgaat.

"Vonden jullie het dan leuk om het Wilhelmus uit je hoofd te leren?" vraag ik vertwijfeld. "Begrijpen jullie waar het over gaat?"

"Maar we hebben het niet reproducerend geleerd, we hebben er wat mee gedaan." zegt Imri.

En Astou: "Zo leer je vanzelf de tekst."

"Hoe hebben jullie dat dan aangepakt?"

"We zijn helemaal niet met het Wilhelmus begonnen. We zijn met gevoelens van nationale trots begonnen."

"Hoe ging dat dan?"

"Astou begint met smaak te vertellen: "We kregen een opdracht: <Noem van minsten 5 landen minstens 3 nationale symbolen. Wat betekenen die symbolen voor de inwoners van dat land? Leg een relatie met het Wilhelmus. Maak een presentatie van jullie werk.> Opvallend was dat het volkslied en de vlag er wel uitsprongen."

"Dat vonden we toch helemaal niet zo opvallend? Dat is toch vanzelfsprekend?" werpt Okidi tegen.

"Maar Rusland vormde de uitzondering. Die hebben de vorige eeuw allerlei volksliederen gehad. Het tsarenlied verviel een beetje tijdens het communistisch regime."

"Het tsarenlied?" vraag ik. Ik ben een beetje overdonderd dat in dit project blijkbaar zoveel geschiedenis betrokken is. Ik geef dat ook aan. Imri schiet me bijna af.

"Natuurlijk is de geschiedenis belangrijk. Dat maakt een volk tot een eenheid. De gezamenlijke strijd om vrijheid. Kijk maar naar het Hongaarse volkslied."

"Zeer actueel." zegt Okidi wat plagerig en hij citeert: "*Hoe vaak liet het volk van de wilde Ottomanen hun overwinnende zang horen op de skeletten van ons verwoeste leger!*"

"Dat is zo opvallend in die volksliederen van lang bestaande landen. In Hongarije stuit je op de vrijheidssrijd die in het verleden gevoerd is en nu in het volkslied geactualiseerd wordt. Bij het Wilhelmus is dat hetzelfde."

"Het Wilhelmus schijnt het oudste volkslied van de wereld te zijn." breng ik in.

"Ja, maar pas in 1932 tot volkslied uitgeroepen." corrigeert Okidi mij. Ik moet zeggen, deze cursisten hebben zich wel in het project gestort!

"Wat interessant is in het Wilhelmus, is het perspectief. Het is geschreven vanuit Willem van Oranje. Zoiets tref je zelden. Hij komt in couplet 4 met zijn broer aandraven, Adolf, die in de strijd gebleven is."

"Maar goed dat het nationaal voetbalelftal nooit aan dat couplet toe komt." zegt Imri, niet zonder spot.

“Je kan ook echt een apologie lezen in het Wilhelmus. De man wilde zijn koning wel dienen maar God ging daarboven. Hij had zich graag gerechtvaardigd en door God gesanctioneerd gezien door de strijd tegen de Spanjaarden te winnen maar helaas....”

“Ze bedoelt de slag bij Maastricht, 11e couplet.”

“Dus God gaf hem geen gelijk. Had hij dan toch katholiek moeten blijven?”

“Dat hele Wilhelmus is één godsdiensttwist. Dat vind je ook een beetje in het Hongaarse volkslied terug.”

“Wat dat betreft is het volkslied van Litouwen veel sympathieker.”

“Hoe dat zo?”

“Daar spreken normen en waarden uit.”

“Het zou Balkenende bevallen.”

“Nee,echt. Het gaat over de kinderen van Litouwen die eerlijke wegen zullen begaan. Het gaat om licht en waarheid en eenheid.”

“Het Oegandese volkslied heeft ook iets vreedzaams: *<and with neighbours all at our country's call in peace and friendship we'll live.>*”

“Was er een ‘mooiste’ volkslied?” vraag ik.

Het is even stil. Dan, als uit één mond, klinkt het: “Senegal.”

“Wat is er zo mooi aan Senegal?”

“Het is heel poëtisch.”

“Het roept eerst op tot de eenheid van Afrika. *L’Afrique rassemblée.* En even later : *<Unissons la mer et les sources, unissons la steppe et la forêt. Salut Afrique mère.>*”

“Dan heb je het niet meer over helden, niet meer over strijd, niet meer over voorvaderen, weet je.”

“En dan gaat het naar de eenheid van Senegal, het land zelf: *<Pour en faire, de l'est à l'ouest, du nord au sud, Dressé, un même peuple, un peuple sans couture, Mais un peuple tourné vers tous les vents du monde.>* Dat is zo mooi!”

“Het je richten naar alle winden van de wereld. Er voor open staan. Prachtig toch!”

“En ten slotte richt het zich op de mens: onze helden zullen sterk zijn maar zonder haat en met twee open armen. Het zwaard plaatsen wij in de vrede van het foedraal. Want ons werk zal ons

wapen zijn, en het woord. *Le Bantou est un frère, et l'Arabe et le Blanc.* ”

” Wat vinden jullie ervan, dat je het Wilhelmus moeten leren? ”

”Het gaat niet om het leren. Het gaat erom dat je de geschiedenis er van kent.”

”Het Wilhelmus staat aan het begin van het gebruik van het volkslied. In latere volksliederen zie je hoe de intentie meer naar vreedzaamheid gaat, ook naar andere volkeren.”

”Omdat het recht op vrijheid en vrede nu universeel erkend is, al is er nog een lange weg te gaan voordat alle mensen ook daadwerkelijk in vrijheid en vrede kunnen leven.”

”Moet dat niet de missie van de mensheid van vandaag zijn?”

Met deze woorden sluiten we af. Het is een indrukwekkend gesprek geweest. Wat doen we er toch dom aan om ideeën op het eerste gezicht te verwerpen. Ja, oké. Die suggesties van het Wilhelmus leren is gedaan vanuit de intentie van het aankweken en versterken van het <Nederlandsgevoel> maar een creatieve ROC en bevlogen deelnemers kunnen er toch iets universelers mee. Dat is maar weer bewezen. *Nous serons durs, sans haine et les deux bras ouverts.* Ja, en Afrika is een beetje dichterbij gekomen. Door het Wilhelmus. In zekere zin.

”